

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

DOHODKOVNA NEENAKOST KOT PROBLEM SODOBNE DRUŽBE

Ljubljana, september 2022

MATEJ LINO PIRC

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Matej Lino Pirc, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Dohodkovna neenakost kot problem sodobne družbe, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem red. prof. dr. Jožetom Damijanom

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študenta: _____

KAZALO

| | |
|----------------------------------------------------------|----|
| UVOD | 1 |
| 1 TRENDI NA PODROČJU DOHODKOVNE NEENAKOSTI..... | 2 |
| 2 JE NEENAKOST PROBLEMATIČNA? | 6 |
| 2.1 Argumenti, da neenakost ni problematična | 7 |
| 2.2 Argumenti, da je neenakost problematična | 8 |
| 3 ZAKAJ JE DOHODKOVNA NEENAKOST PROBLEM? | 9 |
| 3.1 Ekonomske posledice dohodkovne neenakosti..... | 10 |
| 3.2 Socialne posledice dohodkovne neenakosti..... | 15 |
| 4 KAKO SE SPOASTI S PROBLEMOM DOHODKOVNE NEENAKOSTI? ... | 17 |
| SKLEP..... | 20 |
| LITERATURA IN VIRI | 21 |

KAZALO TABEL

| | |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Tabela 1: Tržni Gini koeficient za izbrane države, 1980-2020 | 2 |
| Tabela 2: Akademski članki, ki so proučevali vpliv dohodkovne neenakosti na gospodarsko rast | 10 |

KAZALO SLIK

| | |
|----------------------------------------------------------------------------|----|
| Slika 1: Gibanje TG in NG v ZDA, 1980–2020..... | 3 |
| Slika 2: Gibanje TG in NG v VB, 1980–2020 | 3 |
| Slika 3: Gibanje TG in NG v Nemčiji, 1980–2020 | 4 |
| Slika 4: Gibanje TG in NG v Franciji, 1980–2020..... | 4 |
| Slika 5: Gibanje TG in NG v Italiji, 1980–2020 | 4 |
| Slika 6: Delež svetovnega dohodka po dohodkovnih skupinah, 1920–2020 | 5 |
| Slika 7: Interrelacije med neenakostjo, redistribucijo in rastjo | 18 |

SEZNAM KRATIC

angl. – angleško

BDP – bruto domači proizvod

NG – Neto Gini koeficient

OECD – (angl. Organisation for Economic Co-operation and Development) Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj

TG – Tržni Gini koeficient

WID – (angl. World Inequality Data); podatki o neenakosti v svetu

UVOD

Dohodkovna neenakost ima pozitivne ter negativne družbene učinke. Pozitiven družbeni učinek dohodkovne neenakosti je, da omogoča začetek razvoja v državi, saj preko kopičenja tehničnih inovacij omogoča dvig produktivnosti delavcev ter posledično razvoj celotnega gospodarstva. Negativni družbeni učinki dohodkovne neenakosti se kažejo v neenakosti možnosti, šibkejši socialni varnosti, nižji ter bolj ranljivi gospodarski rasti. Višja dohodkovna neenakost nakazuje na kopičenje bogastva najbogatejšega dela prebivalstva, največkrat na račun revnejših slojev družbe, kar lahko vodi do ekonomskih, političnih in socialnih trendov v družbi.

Osrednji namen diplomskega dela je odgovoriti na raziskovalno vprašanje: *»Zakaj je dohodkovna neenakost pomembna?«* Da bi lahko na to vprašanje učinkovito odgovoril, sem si zastavil podpirne hipoteze:

- Dohodkovna neenakost narašča.
- Dohodkovna neenakost je določene stopnje zaželena.
- Visoka dohodkovna neenakost negativno vpliva na gospodarsko rast.
- Ustrezne politike redistribucije lahko zavirajo dohodkovno neenakost.

V **uvodnem poglavju** je predstavljena vsebina diplomskega dela. Diplomsko delo je sestavljeno iz štirih poglavij. V **prvem poglavju** (*»Trendi na področju dohodkovne neenakosti«*) bom za kakovostno obravnavo tematike kombiniral teoretično in empirično analizo. Cilj poglavja je preveriti prvo hipotezo (*»Dohodkovna neenakost narašča«*) ter videti, kako se je dohodkovna neenakost gibal v preteklosti. V **drugem poglavju** (*»Je neenakost problematična?«*) bom predstavil teoretične argumente različnih avtorjev, tako tistih, ki so mnenja, da neenakost je problematična, kot tistih, ki temu nasprotujejo. Cilj tega poglavja je raziskati argumente obeh strani ter pripraviti teoretično podlago za tretje poglavje. V tem poglavju bom delno odgovoril na zastavljeno drugo hipotezo (*»Dohodkovna neenakost do določene stopnje je zaželena«*). V **tretjem poglavju** (*»Zakaj je dohodkovna neenakost problem?«*) bom na podlagi analize empiričnih raziskav predstavil kanale, preko katerih dohodkovna neenakost vpliva na rast. Izbrana literatura bo zajela tako ekonomske, kot tudi socialne posledice dohodkovne neenakosti. To poglavje bo zaokročilo odgovor na drugo (*»Dohodkovna neenakost je do določene stopnje zaželena«*) ter dodatno odgovorilo na tretjo hipotezo (*»Visoka dohodkovna neenakost negativno vpliva na gospodarsko rast«*). Prva tri poglavja bodo na različne načine predstavila, zakaj dohodkovna neenakost predstavlja perečo problematiko današnje družbe. V **četrtem poglavju** (*»Kako se spopasti s problemom dohodkovne neenakosti?«*) predstavljam rezultate empiričnih raziskav o učinkih redistribucije na dohodkovno neenakost in posledično na rast. Zajeto bo tudi, kateri vzvodi fiskalne politike oz. kateri načini redistribucije so najbolj učinkoviti, kar mi bo omogočilo odgovoriti na četrto hipotezo (*»Ustrezne politike redistribucije lahko zavirajo dohodkovno neenakost.«*). V **sklepu** povzemam ključne ugotovitve diplomskega dela ter možnosti za prihodnje raziskovalno delo.

1 TRENDI NA PODROČJU DOHODKOVNE NEENAKOSTI

Dejstvo, da je v letu 2021 najbogatejši odstotek prebivalstva imel v lasti 19 % svetovnega dohodka, medtem ko najrevnejša polovica zgolj 8,5 %, nakazuje na zelo neenako porazdeljene dohodke (Chancel, Piketty, Saez & Zucman, 2022). Cingano (2014) je v svoji analizi držav, ki so del Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (angl. Organisation for Economic Co-operation and Development, v nadaljevanju OECD), opozoril, da je razmak med bogatimi in revnimi najvišji v zadnjih tridesetih letih, kar velja tudi za razvite države (Dabla-Norris, Kochhar, Ricka, Suphaphiphat & Tsounta, 2015). Dejstvo je, da dohodki najbogatejših naraščajo precej hitreje kot dohodki najrevnejših (Cingano, 2014), kar se kaže tudi v obdobjih okrevanja po gospodarskih krizah (npr. velika recesija in kovid kriza). Navkljub vsesplošni prizadetosti gospodarstev se dohodki bogatejših poberejo precej hitreje kot dohodki najrevnejših (Chancel, Piketty, Saez & Zucman, 2022). Dabla-Norris, Kochhar, Ricka, Suphaphiphat in Tsounta (2015) izpostavijo izhodiščno vprašanje, zakaj je (ne)enakost sploh pomembna. Enakost, podobno kot poštenost, predstavlja eno izmed temeljnih vrednot današnje moderne družbe (Dabla-Norris, Kochhar, Ricka, Suphaphiphat & Tsounta, 2015). Trendno višanje dohodkovne neenakosti, ki veča razkorak med najbogatejšimi ter najrevnejšimi, upravičeno povzroča skrbi glede potencialnih socialnih nemirov, naraščajočega populizma ter protekcionizma nekaterih držav. To so faktorji, ki lahko določeno družbo ali državo, nemara celo svet, pahnejo v socialno in politično nestabilnost (Cingano, 2014). Poleg socialnih problemov višja dohodkovna neenakost lahko vodi v makroekonomsko nestabilnost države (Dabla-Norris, Kochhar, Ricka, Suphaphiphat & Tsounta, 2015). Za podrobnejši vpogled v proučevano področje sem za svoje analize uporabil podatke zbrane v statistični bazi World Inequality Data (v nadaljevanju WID). Analiza je osredotočena na prvih deset držav po velikosti Bruto domačega proizvoda (angl. Gross domestic product, v nadaljevanju BDP) v letu 2022 (World Population Review, 2022). V tabeli 1 so zbrane vrednosti tržnih Gini koeficientov za ZDA, Kitajsko, Japonsko, Nemčijo, VB, Francijo, Indijo, Italijo, Brazilijo ter Kanado.

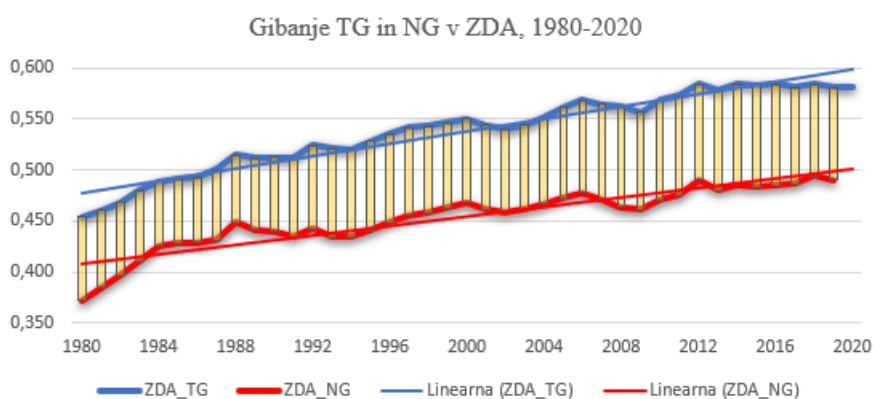
Tabela 1: Tržni Gini koeficient za izbrane države, 1980-2020

| Država / Leto | 1980 | 1990 | 2000 | 2010 | 2020 |
|---------------|--------|--------|--------|--------|--------|
| ZDA | 0,4539 | 0,5125 | 0,5503 | 0,5683 | 0,5808 |
| Kitajska | 0,3822 | 0,4323 | 0,4980 | 0,5665 | 0,5555 |
| Japonska | 0,4777 | 0,5198 | 0,5221 | 0,5413 | 0,5393 |
| Nemčija | 0,4014 | 0,4377 | 0,4368 | 0,4802 | 0,4848 |
| VB | 0,4148 | 0,4581 | 0,4781 | 0,4655 | 0,4652 |
| Francija | 0,4320 | 0,4496 | 0,4487 | 0,4348 | 0,4258 |
| Indija | 0,4405 | 0,4607 | 0,5085 | 0,6070 | 0,6336 |
| Italija | 0,3542 | 0,3882 | 0,4259 | 0,4297 | 0,4439 |
| Brazilija | 0,6815 | 0,6815 | 0,6815 | 0,6883 | 0,6864 |
| Kanada | 0,5025 | 0,4664 | 0,5254 | 0,5229 | 0,5234 |

Vir: WID (2022).

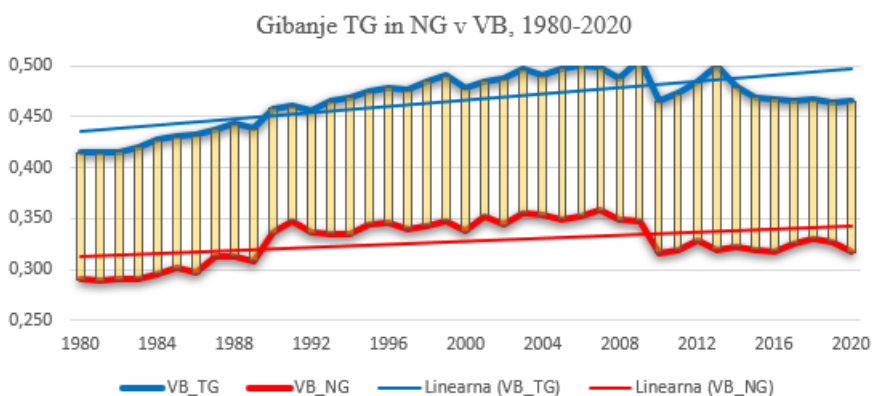
Za izbrano peterico držav (ZDA, Velika Britanija, Nemčija, Francija, Italija) bodo v slikah od 1 do 5 predstavljena trendna gibanja tržnih in neto Gini koeficientov za obdobje od 1980 do 2020. Skladno s terminologijo, ki jo uporabljajo Berg, Ostry, Tsangarides in Yakhshilikov (2018), definiram tržni Gini koeficient (v nadaljevanju in na slikah TG) kot dohodkovno neenakost, ki je plod tržnega dogajanja v gospodarstvu. Neto Gini koeficient (v nadaljevanju NG) je tržni Gini koeficient, zmanjšan za redistribucijo (na sliki rumene navpične črte, ki prikazujejo razliko med tržnim ter neto Gini koeficientom). Na vodoravni osi bodo označena leta, na horizontalni osi pa vrednosti Gini koeficienta, ki zavzamejo vrednost med 0 (popolna enakost) ter 1 (popolna neenakost).

Slika 1: Gibanje TG in NG v ZDA, 1980–2020



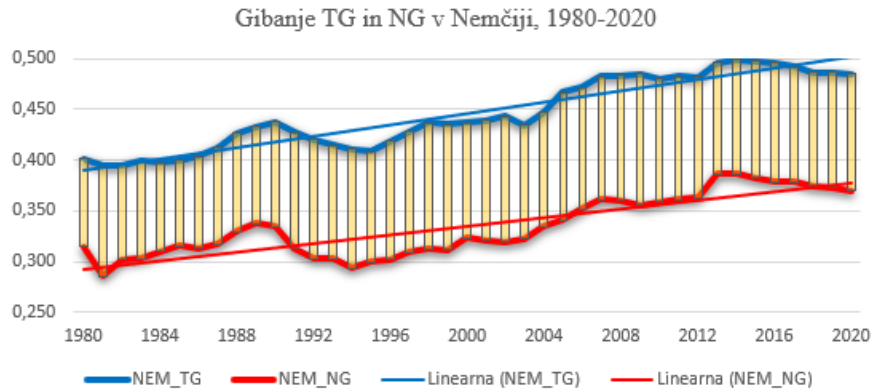
Vir: WID (2022).

Slika 2: Gibanje TG in NG v VB, 1980–2020



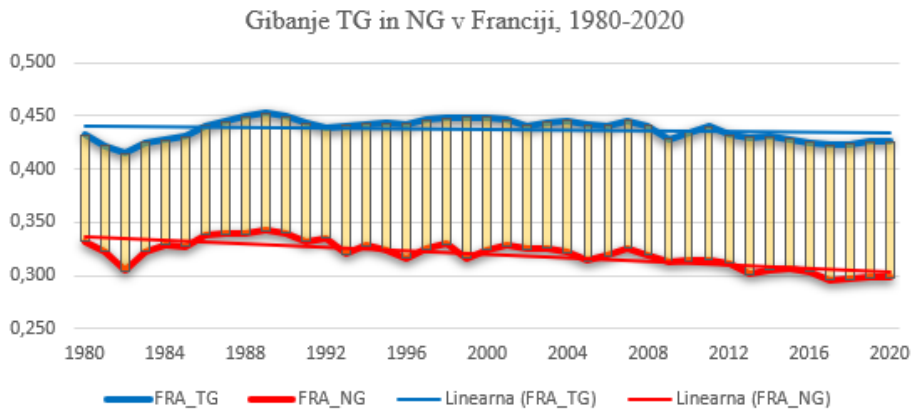
Vir: WID (2022).

Slika 3: Gibanje TG in NG v Nemčiji, 1980–2020



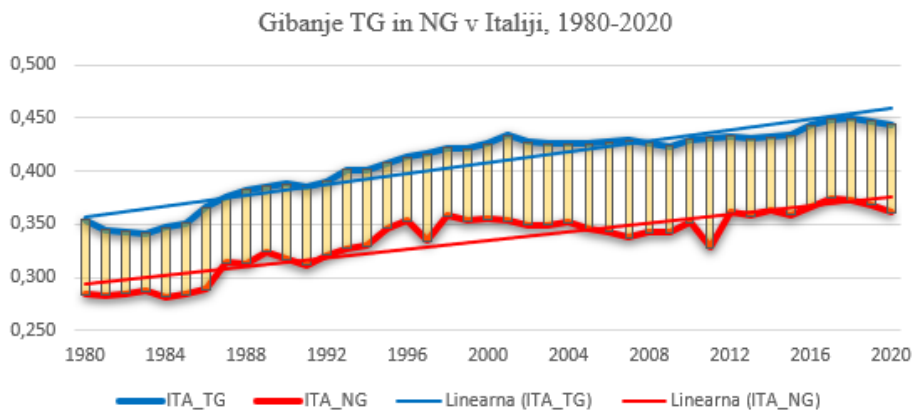
Vir: WID (2022).

Slika 4: Gibanje TG in NG v Franciji, 1980–2020



Vir: WID (2022).

Slika 5: Gibanje TG in NG v Italiji, 1980–2020

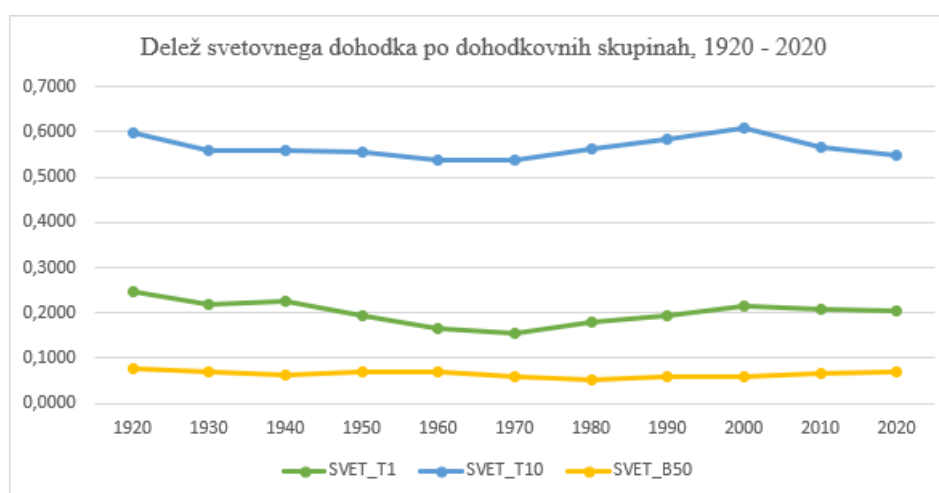


Vir: WID (2022).

Iz slik 1–5 je razvidno, da je trend Gini koeficienta za izbrane države v preteklih štiridesetih letih pretežno naraščajoč, kar je konsistentno z nekaterimi avtorji, npr. Cingano (2014) ter Dabla-Norris, Kochhar, Ricka, Suphaphiphat in Tsounta (2015). Trend je nekoliko drugačen v Franciji, ki beleži padajoč trend.

Poleg Gini koeficienta se v empiričnih študijah avtorji mnogokrat osredotočajo tudi na razmerje deležev dohodkov različnih dohodkovnih skupin. Zaradi tega sem s pomočjo podatkovne baze WID analiziral še spremembe deležev dohodka najbogatejšega percentila (angl. top 1 %, na sliki T1), najbogatejšega decila (angl. top 10 %, na sliki T10) ter najrevnejše polovice (angl. bottom 50 %, na sliki B50) v obdobju 1920–2020. Na vodoravni osi so leta, na navpični osi vrednosti Gini koeficienta, ki zavzame vrednost med 0 ter 1.

Slika 6: Delež svetovnega dohodka po dohodkovnih skupinah, 1920–2020



Vir: WID (2022).

V izhodiščnem letu analize (1920) je imelo spodnjih 50 % prebivalstva v lasti 7,6 %, najbogatejših 10 % skoraj 60 % ter najbogatejši 1 % skoraj četrtino svetovnega dohodka. Kot je razvidno iz slike 6 se stanje spodnje polovice ni bistveno izboljšalo, kvečjemu se je še poslabšalo. V letu 1970 je bil delež najbogatejšega percentila najnižji (15,6 %), pri čemer je ta v letu 2020 za skoraj tretjino večji. Najbogatejši decil je imel v letu 2000 največji delež dohodka po letu 1940, medtem ko delež dohodka najrevnejše polovice nikoli ni presegel deleža iz leta 1920. Za primerjavo, med letoma 1970 ter 2020 se je delež dohodka spodnje polovice sicer povečal za nekaj več kot petino, vendar je skupno gledano še vedno skoraj za tretjino manjši od dohodka najbogatejšega percentila ter skoraj osemkrat manjši od najbogatejšega decila.

S podatkovno bazo WID sem podrobneje analiziral spremembe dohodkovnih deležev že omenjenih dohodkovnih skupin (najbogatejši percentil, najbogatejši decil, najrevnejša polovica) tudi v desetih izbranih državah, ki imajo po podatkih World Population Report (2022) v letu 2022 najvišji BDP. Te države so ZDA, Kitajska, Japonska, Nemčija, VB, Francija, Indija, Italija, Brazilija ter Kanada. Analiziral sem odstotne spremembe v deležu

dohodkov izbranih dohodkovnih skupin v letu 2020, v primerjavi z leti 1820, 1920 ter 1980. Deleži dohodkov najbogatejšega percentila so v letu 2020 (v primerjavi z leti 1820 ter 1920) v večini držav upadli, izjeme so zgolj Indija, Brazilija ter delno Kanada (glede na leto 1920) in ZDA (glede na leto 1820). Enako so se gibali tudi deleži dohodka najbogatejšega decila, le da so se tokrat, poleg Brazilije ter Kanade, njihovi deleži povečali tudi v ZDA. V večini držav je tako delež dohodka najrevnejše polovice v obeh omenjenih obdobjih naraščal, z izjemo Brazilije, Indije ter Kitajske in delno Japonske (glede na leto 1820).

Analiza spremembe med leti 1980 ter 2020 pokaže popolnoma drugačno sliko. V vseh izbranih državah so deleži najbogatejšega odstotka prebivalstva strmo narasli. Najmanjše odstotno povečanje je bilo na Japonskem (20,6 %), medtem ko je ta odstotek na Kitajskem znašal 113 %, v Indiji pa celo 188,4 %. Prav tako so deleži dohodkov najbogatejših desetih odstotkov prebivalstva narasli v vseh izbranih državah. Najmanj v Braziliji (8,7 %), najbolj pa v Indiji (76,5 %). Delež dohodkov najrevnejše polovice je v zadnjih štiridesetih letih v izbranih državah, močno upadel. Najmanj v Franciji (-5,1 %) ter Veliki Britaniji (-6,6 %), medtem ko se je največji upad zgodil v Indiji (-38,1 %) ter na Kitajskem (-42,5 %). Rezultati so posledica politik deregulacije ter spodbujanja liberalizacije v tistem obdobju. Porast ni v vseh državah oz. območjih enako izrazit, saj tudi politike in programi, ki so jih države uvajale, niso bili enako močni. Tako je denimo omenjena problematika najbolj vidna v ZDA, na Kitajskem ter v Indiji, medtem ko evropske države (npr. Francija ter Velika Britanija) tovrstnega porasta niso doživele. Tako stanje nikakor ni dokončno ter nepopravljivo. Neenakost je politična odločitev (Chancel, Piketty, Saez & Zucman, 2022).

2 JE NEENAKOST PROBLEMATIČNA?

Popolnega strinjanja glede problematike ekonomske neenakosti ni. Neenaka distribucija, ki vodi v problematike neenakosti in revščine, leži v osrčju vseh konfliktov med peščico bogatih ter večino revnih (Capaldi & Lloyd, 2016, str. 50, 51). Avtorji, ki so raziskovali to področje, so skozi zgodovino izoblikovali močne argumente za vsakega izmed polov problematike. Zagovorniki so denimo mnenja, da dohodkovna neenakost ni problematična, saj je zgolj plod naravnih izidov v tržnih ekonomijah, kjer so nagrajeni tisti, ki delajo več in so sposobnejši, torej pripomorejo več k blagostanju ekonomije ter družbe (Mankiw, 2013). Njeni nasprotniki vidijo neenakost kot pomemben socialni problem ter izvor socialnega zla (Alesina, Di Tella & MacCulloch, 2004; Clarke, 1992). Geloso in Horwitz (2017) menita, da neenakost sama po sebi ni problematična, temveč so problematične njene negativne posledice. Ključni vprašanji sta, kaj je izvor neenakosti ter kakšne so njene posledice, saj lahko neenakost na družbo deluje pozitivno, v kolikor jo družba vidi kot rezultat poštenega procesa oz. trdega dela (Trump, 2020).

2.1 Argumenti, da neenakost ni problematična

Neizbežno dejstvo je, da je določena stopnja neenakosti zaželena ter nujna za dobro delovanje kateregakoli ekonomskega sistema. Visoke plače najbogatejših so po mnenju nasprotnikov problematike neenakosti upravičene, saj so pogojene s količino ekonomskega doprinosa (Cole, 2008; Mankiw, 2013). Neenakost naj bi bila benigna in nepomembna za proučevanje (Azerrad & Hederman Jr., 2012; Corak, 2016). Četudi je stopnja neenakosti v neki državi visoka, ne sme biti dojeta kot nepoštena ter grožnja za enakost možnosti. Enakost možnosti je stanje, h kateremu moramo stremeti, vendar je težko dosegljivo (Mankiw, 2013). V kolikor ljudje začnejo na enakem izhodišču, je različen izid plod vloženega človeškega truda ter angažiranosti (Mankiw, 2013; Peterson, 2017).

Nekateri menijo, da se neenakost ni povečala (Winship, 2014). Število ljudi, ki živi pod pragom revščine dejansko pada. Napredek v absolutnih dohodkih je močnejši za tipična gospodinjstva kot napredek dohodkov najbogatejših, torej ni videti, da bi bilo karkoli problematično, še posebej če upoštevamo, da je bogastvo trdo prigarano in ne na lahek način podedovano (Corak, 2016). Fokus na potencialno problematiko dohodkovne neenakosti naj bi nas odvrnil od pravega socialnega problema, in sicer revščine (Pickett & Wilkinson, 2009), na kar je opozarjal že Hayek. Slednji je trdil, da revščina ni več zgolj moralni problem vsakega posameznika, temveč je prerasla v družbeni problem (Capaldi & Lloyd, 2016, str. 46).

Ena izmed kritik, ki jo izpostavljajo nasprotniki dohodkovne neenakosti, se nanaša na njeno meritev, in sicer da dohodek ni dober kazalnik neenakosti. Kot alternativo ponudijo neenakost v potrošnji. Stopnji dohodkovne ter potrošne neenakosti naraščata po podobnih stopnjah. Potrošnja naj bi bila boljša mera neenakosti kot dohodek, saj meri dobrine, ki so dejansko pridobljene in uporabljene, kot so npr. hrana, obleke in zdravstvena oskrba. Potrošnja je tudi manj volatilna od dohodka. Ob upoštevanju argumenta, da so se dohodki nižjih ter srednjih slojev znižali na račun t. i. neupravičenega bogatenja bogatega sloja, to ni razvidno iz potrošnje. Potrošnja je tudi veliko bolj pošteno porazdeljena kot dohodek (Attanasio, Hurst & Pistaferri, 2012; Azerrad & Hederman Jr., 2012; Hassett & Mathur, 2012).

Primer dobre neenakosti so denimo migracije. Ljudje si želijo izboljšati svoje možnosti za življenje (dostikrat tudi živeti v bolj enaki družbi). Z migracijami neposredno bogatijo izbrano državo, saj pripomorejo k povečanju njenega BDP, posredno pa nižajo globalno neenakost. Neenakost ne narašča nujno zaradi neenakih izidov, temveč zaradi staranja prebivalstva. Pomemben vidik dobre neenakosti se kaže tudi na področju inovacij, ki na trg prinašajo nove dobrine ter storitve. To prinaša večje dobičke, kar ne škoduje nikomur, razen neposrednim konkurentom (Geloso & Horwitz, 2017).

Po drugi strani nekateri priznajo dejstvo, da je dohodkovna neenakost zares narasla, vendar na račun boljših življenjskih standardov. Revni potrebujejo bogate, da omogočajo napredek

in razvoj družbe ter s tem boljše življenjske pogoje tudi za njih. Bogati niso postali bogatejši na račun osiromašenja revnih. Neodobranje povečanja dohodkov najbogatejših enostavno nakazuje na zavist in ignoranco do najspodobnejših subjektov v družbi. Višja dohodkovna neenakost tudi ne vodi v problematiko socialne mobilnosti, temveč jo spodbuja. Skoraj vsak otrok naslednje generacije živi bolje kot njegovi starši, ne glede na ekonomsko izhodišče, ki ga dobi ob rojstvu. Višje stopnje dohodkovne neenakosti v razvitih državah tudi vodijo v hitrejšo gospodarsko rast, saj imajo nekatere države sprejete politike, ki spodbujajo poleg rasti tudi neenakost. Ali potem sploh lahko trdimo, da je neenakost slaba, in ali sploh obstaja razlog, da se moramo z njo ukvarjati? (Azzera & Hederman Jr., 2012).

2.2 Argumenti, da je neenakost problematična

Dohodkovna neenakost je problematična, saj majo sprejete norme razdelitvene pravice, torej je nepravilna. Prav tako povzroča ekonomske ter socialne problematike (Peterson, 2017). Neenakost je socialni problem, saj ruši harmonijo družbe, meritokratske vrednote ter principe socialne pravice (Capaldi & Lloyd, 2016, str. 213–214). Družba z visoko stopnjo dohodkovne neenakosti izgublja tudi enakost v demokraciji, kar vodi v politično nestabilnost družbe (Stiglitz, 2015). Ekonomska neenakost se dejansko prevaja tudi v politično neenakost, saj je glavno gonilo države denar (Stiglitz, 2014). V kolikor se bomo učinkovito spopadli s slabo neenakostjo, nas bo to obvarovalo pred neželenim učinkom zaviranja dobre neenakosti (Geloso & Horwitz, 2017). Če tega ne storimo, bo to vodilo v globlje strukturne probleme. Stroški reševanja problematike socialne izključenosti so zelo visoki (Corak, 2016).

Neenakost je med leti 1975 in 2015 narasla, medtem ko povprečni dohodek gospodinjstva ni, morda je celo padel. Obenem se je povečala tudi stopnja revščine. To pomeni, da so koristi gospodarske rasti šle pretežno k bogatejšim. Ta ideja je problematična predvsem zaradi razloga, da bogati za večjo količino bogastva niso storili kaj dosti, temveč so ga podedovali (Corak, 2016). Najbogatejši največkrat niso tisti, ki so največ pripomogli k razvoju in napredku države, temveč so tisti, ki so najbolj iznajdljivi. Spretno so našli načine, kako povečati delež svojega dohodka, ne da bi pripomogli kaj dosti k izboljšanju stanja neke družbe. Dejstvo, da najbogatejši zaradi tega živijo bolje, se na žalost ne prevede po dohodkovnih skupinah navzdol. Nasprotno, njihov položaj se je kvečjemu še poslabšal (Stiglitz, 2015).

Omejena mobilnost revnejšega prebivalstva v primerjavi z bogatimi onemogoča napredek revnejšega sloja. Narasčajoča neenakost, npr. v ZDA, povzroča še večje razkorake med rasnimi skupinami, kar neposredno vodi v večjo količino kriminalnih dejanj ter slabšo kakovost življenja (Geloso & Horwitz, 2017). Revni si dostikrat ne morejo privoščiti zdravega življenja. Že samo cene hranil, ki zagotavljajo uravnoteženo prehrano, so za revnejši sloj velikokrat previsoke (Berkman, Glymour & Kawachi, 2014, str. 127). Posledično je tudi pričakovana življenjska doba depriviligiranih in revnih ljudi precej nižja

od tistih, ki teh problemov nimajo (Geloso & Horwitz, 2017). Revnejše prebivalstvo dostikrat nima dostopa niti do osnovnih potrebščin za doseganje minimalnega življenjskega standarda (Stiglitz, 2015).

Neenakost ruši enakost možnosti, kar je še posebej vidno v ZDA. T. i. ameriške sanje postajajo vse bolj mit, kot realnost. ZDA imajo ne le izjemno visoko stopnjo neenakosti, temveč tudi izjemno nizko stopnjo enakosti možnosti. Možnosti za napredek in razvoj so izdatno pogojene z dohodkom prebivalca ter dohodkom njegovih staršev (Stiglitz, 2015). Koncentracija dohodka se prenaša med generacijami. Čas torej ne more uspešno rešiti tega problema. S časom se bodo ti problemi le še zaostri (Corak, 2016).

Revno prebivalstvo je dostikrat bolj odvisno od naravnega okolja kot bogati. Posledično družbe z visoko stopnjo neenakosti investirajo manj v dobrine javnega interesa, npr. v javni transport, infrastrukturo, tehnologijo ter izobrazbo. Spodkopana je tudi skrb za okolje. Revni največkrat živijo na obrobju mest, ki so zapostavljena in so posledično bolj izpostavljeni onesnaženosti ter toksičnosti. Ljudje, ki živijo v takih okoljih, bodo imeli krajša življenja, več zdravstvenih težav, dosegli bodo nižjo stopnjo izobrazbe, kar vse vodi v nižjo produktivnost v času življenja (Stiglitz, 2015).

3 ZAKAJ JE DOHODKOVNA NEENAKOST PROBLEM?

Več kot očitno do neke mere obstaja konsenz glede revščine, da gre za vse pomembnejši socialni problem, a ga glede dohodkovne neenakosti ni. Nasprotniki problematike dohodkovne neenakosti menijo, da se bo problem revščine rešil sam od sebe, v kolikor se bodo države še naprej razvijale. Na drugi strani podporniki problematike dohodkovne neenakosti menijo, da prav dohodkovna neenakost pogloblja problematiko revščine. Različni teoretični argumenti so v zadnjih desetletjih glavno gonilo empiričnih raziskav na področju dohodkovne neenakosti.

Cordoba in Verdier (2007) sta v svojem prispevku pokazala, zakaj je razmišljanje, kot ga je podal Lucas (2004), nesmiselno ter kakšni so stroški, če se ne zmenimo za problematiko dohodkovne neenakosti. Lucas (2004) je izpostavil, kako zelo je pomembna gospodarska rast ter da je fokus na redistribucijo strupen ter nepomemben. Tudi on je pripadal ideji, da bo gospodarska rast sčasoma eliminirala problem revščine. Če bi temu bilo tako, bi ves fokus usmerili v večanje gospodarske rasti, kar pa je nesmiselno (Cordoba & Verdier, 2007), saj maksimizacija socialne blaginje ni enaka maksimizaciji gospodarske rasti. Ugotovila sta, da za različne stopnje nagnjenosti k tveganju, blaginja, ki jo prinese gospodarska rast, znaša od 10 do 48 %. Medtem strošek blaginje zaradi meddržavne neenakosti znaša od 40 do skoraj 100 %, zaradi neenakosti znotraj države pa znaša od 12 do 91 %, kar nakazuje na dejstvo, da so stroški neenakosti ogromni ter večji kot koristi gospodarske rasti. Avtorja sta tudi analizirala različne vidike kompromisov (angl. trade-off). Rezultati so znova potrdili dejstvo, da ima neenakost ogromne socialne stroške. Strošek neenakosti je v relativnem

razmerju do koristi rasti previsok. Zanimiv je rezultat, ko sta analizirala, za koliko bi se morala zmanjšati neenakost, da bi pokrila izgubo koristi, v kolikor bi gospodarska rast bila nična. Večina rezultatov je pod 37 %, kar pomeni, da relativno majhno zmanjšanje neenakosti pokrije manko rasti. Cordoba in Verdier (2007) sta pokazala, kako drage so posledice dohodkovne neenakosti na socialno blaginjo.

3.1 Ekonomske posledice dohodkovne neenakosti

Mnogo avtorjev je raziskovalo, kakšen učinek ima dohodkovna neenakost na gospodarsko rast. V tabeli 2 je v ta namen skrbno zbranih 25 akademskih člankov, ki so raziskovali povezavo dohodkovne neenakosti ter gospodarske rasti, pri čemer ³/₅ člankov poroča o negativnem, ¹/₅ o pozitivnem ter ¹/₅ o kombiniranem (kar pomeni, da je za nekatere pozitiven, za nekatere negativen) učinku.

Tabela 2: Akademski članki, ki so proučevali vpliv dohodkovne neenakosti na gospodarsko rast

| Avtor | Leto članka | Proučevana skupina | Metoda merjenja neenakosti |
|---------------------------------|--------------------|------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|
| Pozitiven odnos | | | |
| Partridge | 1997 | ZDA 1960–1990 | Gini koeficient & Delež dohodka srednjega kvintila |
| Li & Zou | 1998 | 46 držav 1947–1994 | Gini koeficient |
| Forbes | 2000 | 45 držav s srednjim do visokim dohodkom 1966–1995 | Gini koeficient |
| Muinelo-Gallo & Roca-Sagales | 2013 | 21 OECD držav z visokim dohodkom 1972–2006 | Gini koeficient |
| Majeed | 2016 | Pakistan 1975–2013 | Gini koeficient |
| Negativen odnos | | | |
| Persson & Tabellini | 1991 | 83 držav 1960–1985 | Delež dohodka, ki ga dobi tretji kvintil |
| Clarke | 1992 | 72 držav 1958–1976 | Gini koeficient |
| Perotti | 1992 | 30 držav 1960–1985 | Delež dohodka, ki ga dobi tretji kvintil |
| Alesina & Rodrik | 1994 | 70 držav 1960–1985 | Gini koeficient |
| Perotti | 1996 | 67 držav 1960–1985 | Delež dohodka, ki ga dobita tretji in četrti kvintil |

se nadaljuje

Tabela 3: Akademski članki, ki so proučevali vpliv dohodkovne neenakosti na gospodarsko rast (nad.)

| Avtor | Leto članka | Proučevana skupina | Metoda merjenja neenakosti |
|------------------------------------------------|--------------------|--------------------------------------------------------------|-----------------------------------|
| Keefe & Knack | 2002 | 89 držav 1970–1990 | Gini koeficient |
| Knowles | 2005 | 40 držav 1960–1990 | Gini koeficient |
| Easterly | 2007 | 118 držav 1960–1998 | Gini koeficient |
| Berg, Ostry & Zettelmeyer | 2012 | 140 držav 1950–2000 | Gini koeficient |
| Malinen | 2012 | 60 držav 1971–2000 | Gini indeks |
| Cingano | 2014 | OECD države 1980–2012 | Gini indeks |
| Kim | 2015 | 40 OECD & EU (del Evrocone) držav 2004–2011 | Gini koeficient |
| Iyke & Hyo | 2017 | Italija 1967–2012 | Gini koeficient |
| Berg, Ostry, Tsangarides & Yakhshilikhov | 2018 | 130 držav | Gini koeficient |
| Breunig & Majeed | 2020 | 152 držav 1956–2011 | Gini koeficient |
| Kombiniran odnos | | | |
| Deininger & Squire | 1998 | 66/87 držav, 1960–1992 | Gini indeks |
| Barro | 2000 | 84 držav 1965–1995 | Gini koeficient |
| Castelló-Climent | 2010 | 102 državi 1960–2000 | Gini koeficient |
| Fawaz, Rahnama & Valcarcel | 2014 | 111 revnih ter bogatih razvijajočih držav 1960–2010 | Gini koeficient |
| Milanović & van der Weide | 2014 | ZDA 1960–2010 | Gini koeficient |

Vir: lastno delo.

Preden bom predstavil v tabeli 2 navedene študije, naj omenim, da skoraj vsi avtorji, ne glede na to, kakšne zaključke so odkrili v svojih analizah, opozarjajo na pazljivost pri interpretaciji rezultatov, še posebej, ko države določajo ekonomske politike, saj je vsaka država specifična zase. Kar velja in deluje za eno državo, ni nujno da bo delovalo tudi v drugi državi. Pri tem morajo biti snovalci politiki dosledni pri podrobnem poznavanju svoje države. Še ena

izpostavljena problematika je omejenost podatkovnih baz, ki se je sicer z leti zboljšala, pa vendar je še vedno daleč od popolne. Ker je dohodkovna neenakost več kot očitno izredno široka problematika, ki je ne moremo dokončno razrešiti zgolj z empirično analizo podatkov, je še toliko bolj pomembno, da smo odprti za različne rezultate ter da ideje tudi teoretično pretehtamo (Milanović & van der Weide, 2014). V luči tega argumenta so delovali tudi vsi avtorji člankov, ki so razloge za empirične rezultate iskali v teoretični analizi problematike.

Študije s pozitivnimi rezultati učinka dohodkovne neenakosti na gospodarsko rast

Partridge (1997) je kot izhodišče svoje analize postavil nezaupanje v rezultate avtorjev Persson in Tabellini (1994), ki sta zagovarjala, da dohodkovna neenakost vpliva na gospodarsko rast. Kritiziral je predvsem dejstvo, da rezultati niso robustni. Ko je sam opravil regresije, ni nikjer našel omenjenih povezav. Ravno nasprotno, našel je celo pozitiven učinek dohodkovne neenakosti na gospodarsko rast. Menil je, da ideja avtorjev Persson in Tabellini (1994) lahko kvečjemu velja za države v razvoju, ne pa na razvite države. Argumente za svoje rezultate išče v ideji, da v kolikor bogati živijo bolje, bo to pomenilo njihov večji doprinos k razvoju države ter s tem tudi dvig iniciative po napredku. Na koncu bodo to čutili tudi pripadniki revnejšega sloja, saj se bo njihov življenjski standard izboljšal (angl. trickle-down economics). Podobno kot Partridge (1997) sta enako kritiko naredila tudi Li in Zou (1998), ki sta v svoji analizi ugotovila, da to poveča gospodarsko rast za 0,19 odstotne točke, če se Gini koeficient poveča za 1 Gini točko. Forbes (2000) je ugotovila, da naj bi dohodkovna neenakost na kratek ter srednji rok pozitivno vplivala na gospodarsko rast (rezultati so bili statistično značilni in zelo robustni). Razloge za to je iskala v idejah avtorjev Galor in Tsiddon (1997). Prva ideja izhaja iz argumenta, da ekonomija ne bo imela začetnega zagona za razvoj, v kolikor nimamo neke izhodiščne stopnje dohodkovne neenakosti. Druga ideja izhaja iz pojava tehnoloških inovacij. V njihovem času se bolj sposobni delavci koncentrirajo v tehnološko naprednejših sektorjih, kar vodi v močnejšo gospodarsko rast. Forbes (2000) sicer opozori, da ni nujno, da bodo njene ugotovitve veljale za revne države, vendar so bili takrat podatki za tovrstno analizo še preveč omejeni in se tovrstne analize ni lotila. Muinelo-Gallo in Roca-Sagales (2013) sta za svojo analizo uporabila 21 OECD držav z visokim dohodkom. Njuni rezultati kažejo pozitiven odnos med dohodkovno neenakostjo ter gospodarsko rastjo, natančneje dvig neenakosti za 1 Gini točko poveča gospodarsko rast za med 0,56 in 0,86 odstotne točke. Majeed (2016) je pri analizi Pakistana tudi prišel do ugotovitev, da povečanje dohodkovne neenakosti vodi v višjo gospodarsko rast.

Študije z negativnimi rezultati učinka dohodkovne neenakosti na gospodarsko rast

Persson in Tabellini (1994) sta menila, da večja neenakost v distribuciji dohodka lahko zavira rast, saj večja tendenco po redistribuciji, kar manjša iniciative za akumulacijo kapitala, ki je glavni faktor gospodarske rasti (Persson & Tabellini, 1991). Da bomo ugodili tendencam po redistribuciji, bomo morali uporabiti distorzijske ukrepe – uvedbe davkov ter uporabe državnih izdatkov, kar nam bo zaviralo gospodarsko rast (Perotti, 1996). V podporo argumentu, da je dohodkovna neenakost slaba za gospodarsko rast, je tudi analiza Clarke

(1992), ki je pokazala sicer negativno in robustno korelacijo dohodkovne neenakosti ter rasti (če se Gini koeficient zniža za 1 točko, se bo dolgoročna rast zviša za 1,3 % letno). Alesina in Rodrik (1994) sta odkrila da se demokratične države z nižjo dohodkovno neenakostjo razvijajo hitreje – kar je nasprotno od argumentov, da potrebujemo izhodiščno stopnjo neenakosti za zagon ekonomije (npr. Forbes, 2000).

Perotti (1992, 1996) opozarja, da ima neenakost negativno asociacijo z rastjo, kar naj bi bilo še bolj vidno v državah z močno stopnjo demokracije. Keefer & Knack (2002) sta dohodkovno neenakost označila za neke vrste polarizacijo moči, zato sta menila, da nižja gospodarsko rast, saj polarizacija vnaša negotovost v družbo. Njuna analiza je tovrsten pomislek tudi potrdila. Easterly (2007) je generalno kritičen do preteklih raziskav, ki po njegovem mnenju niso zadosti izpostavljale problematike dohodkovne neenakosti, ki povzroča nerazvitost. Problem vidi v dejstvu, da višja dohodkovna neenakost ruši kakovost institucij in šolstva, kar posledično zavira rast. Zanj je visoka dohodkovna neenakost ena izmed največjih preprek za prosperiteto.

Berg, Ostry in Zettelmeyer (2012) analizo razširijo še na vprašanje, če dohodkovna neenakost vpliva tudi na dolžino obdobja rasti. Pojasnijo, da na dolžino obdobja rasti ključno vplivajo enakost dohodkovne distribucije, makroekonomska stabilnost ter izvozna orientacija države. Njihova analiza pokaže, da dvig dohodkovne neenakosti za 1 Gini točko zniža pričakovano dolžino obdobja rasti za 11 do 15 %. Razlog za to iščejo v dejstvu, da se bolj homogene družbe lažje prilagodijo šokom ter imajo manjšo količino socialnih ter političnih konfliktov. V kasnejši analizi (Berg, Ostry, Tsangarides & Yakhshilikov, 2018) so pokazali, da dvig Gini koeficienta za 1 točko zniža gospodarsko rast za 0,14 odstotne točke. Tovrstni dvig Gini koeficienta povzroči tudi dvig verjetnosti za končanje obdobja rasti v naslednjem letu za 5,7 %.

Cingano (2014) je pri svojem pregledu ugotovil, da bo to omogočilo povečanje rasti za 0,8 odstotne točke v 5-letnem obdobju, v kolikor znižamo Gini koeficient za 1 točko. Navede tudi dejstvo, da je dohodkovna neenakost v marsikateri državi preprečila celo 10 odstotnih točk rasti (npr. v Mehiki in Novi Zelandiji). Meni, da je problematično predvsem dno dohodkovne distribucije, saj višja neenakost še dodatno onesposablja njihove možnosti za investicije, npr. v izobrazbo. Kim (2015) poroča, da je problematika dohodkovne neenakosti še težja v nestabilnih oz. lomljivih državah. Ugotovi tudi, da je negativen odnos med dohodkovno neenakostjo ter rastjo zelo močan v revnejših državah.

Iyke in Hyo (2017) sta pod drobnogled vzela Italijo, katere neenakost je nad povprečjem OECD držav. Na dolgi rok sta ugotovila, da dohodkovna neenakost negativno vpliva na gospodarsko rast (kar je pokazal denimo že Malinen, 2012), pri čemer na kratek rok povezava postane statistično neznačilna, a vseeno ostane negativna. Breunig in Majeed (2020) sta pokazala, da dvig Gini koeficienta za 1 točko povzroči upad gospodarske rasti za 0,18 odstotne točke. Skeptična sta do zanesljivosti rezultata, saj se je ob dodajanju spremenljivk ta magnituda zmanjšala, rezultat je postal statistično neznačilen. Fokus sta

namenila tudi problematiki revščine, pri čemer sta ugotovila, da dohodkovna neenakost nima statistično značilnega učinka na gospodarsko rast, dokler je neenakost pod 30 %. Ko je nivo revščine prestopil ta prag, je učinek dohodkovne neenakosti na rast statistično značilen ter negativen.

Študije s kombiniranimi rezultati učinka dohodkovne neenakosti na gospodarsko rast

Nekateri avtorji so navkljub svojim dokaj jasnim rezultatom narejenih analiz dvomili, da je rezultat zgolj enosmeren ter preprost (npr. Forbes, 2000; Majeed, 2016; Breunig & Majeed, 2020), kar nakazuje na izjemno kompleksnost problematike dohodkovne neenakosti. Dejstvo, da rezultat ni enoznačen, sta izpostavila že Deininger in Squire (1998), ki sta sicer sprva odkrila močan negativen odnos med izhodiščno neenakostjo, distribucijo sredstev ter dolgoročno rastjo. Navkljub temu dejstvu neenakost nižja predvsem rast dohodka revnih, kar za bogate ne velja. Podobno kot Easterly (2007) razlog za tovrstne ugotovitve iščeta v dejstvu, da revni nimajo sredstev za investiranje v izobrazbo, kar jim onemogoča napredek. Omeni tudi problematiko nepopolnih kreditnih trgov. Revnejši težko kaj privarčujejo, saj večino dohodka potrošijo že danes, kar jim onemogoča investiranje, ki bi jim prinašalo dobičke. Prav tako njihov nepriviligiran položaj onemogoča potencialen vpliv na spremembe v družbi preko volilnega (političnega) mehanizma. Nasprotno, kot sta menila Partridge (1997) in Forbes (2000), da potrebujemo izhodiščno stopnjo neenakosti za zagon ekonomije, menita Deininger in Squire (1998), da je za ekonomijo boljša izhodiščna nizka dohodkovna neenakost, saj to omogoča boljše agregatno rast, in sicer preko razvoja revnih. Barro (2000) je izjemno skeptičen do obravnavane problematike, saj navkljub dejstvu, da odkrije negativen vpliv dohodkovne neenakosti na rast, je ta zelo majhen in statistično neznačilen. Iz tega razloga je svojo analizo dalje razdelil na bogate ter revne države. Pri analizi revnih je ugotovil, da ima višja dohodkovna neenakost negativen vpliv, medtem ko je učinek v bogatih državah ravno obraten.

Podobne zaključke kot Barro (2000) so našli tudi preostali avtorji, ki sem jih zajel v ta segment analize (Castelló-Climent, 2010; Fawaz, Rahnama & Valcarcel, 2014; Milanović & van der Weide, 2014). Castelló-Climent (2010) je sicer na celotnem modelu držav imel negativno povezavo, kar je veljalo za revne ter srednje bogate države. Ko je analiziral zgolj bogate, se je ta odnos obrnil v pozitivnega.

Milanović in van der Weide (2014) opozorita na problematiko fragmentacije družbe, v primeru, ko se povečuje dohodkovna neenakost, kar pozitivno vpliva na najbogatejše ter negativno na najrevnejše, saj so slednji tako še močneje obsojeni na revščino in imajo manj možnosti za potencialen razvoj ter izhod iz nje. Avtorja tudi opozorita, da lahko tovrstna problematika omogoča bogatim, da izkoriščajo revne za katerakoli dela, za katera jih bodo plačali manj, kot bi jih morali.

Predstavljene študije še podkrepijo problematiko, ki sem jo omenil že v *drugem poglavju*, in sicer da ni strinjanja glede tematike dohodkovne neenakosti ter njenega učinek na

gospodarsko rast. Navkljub temu je moč ugotoviti, da lahko pričakujemo, da bo učinek dohodkovne neenakosti na gospodarsko rast pozitiven, v kolikor so predmet analize bogate države (npr. Muinelo-Gallo & Roca-Sagales, 2013). Kot je opozorila že Forbes (2000), moramo biti previdni z interpretacijo, da je dohodkovna neenakost nekaj generalno dobrega, saj lahko vodi v revščino (Majeed, 2016). Če glede vprašanja dohodkovne neenakosti ni enotnega mnenja, bi lahko zaključil, da je revščina nekaj slabega ter nekaj, s čimer se moramo spopasti.

Dejstvo, da sta denimo Muinelo-Gallo in Roca-Sagales (2013) svojo analizo bazirala na bogatih državah, ter opozorilo, ki ga je omenila avtorica Forbes (2000), lahko upravičeno povzroči polemiko, ali je dohodkovna neenakost zares izključno in samo dobra. Majeed (2016) se je bal, da ima revščina močno negativen učinek na rast, večja pa jo neposredno vse višja dohodkovna neenakost. Ugotovi tudi, da je skupni učinek na gospodarsko rast negativen, ko upošteva obe spremenljivki skupaj.

3.2 Socialne posledice dohodkovne neenakosti

Dohodkovna neenakost na človeka vpliva bodisi pozitivno bodisi negativno. V pomoč pri razumevanju tega nam je analogija tunelnega učinka (Hirschman & Rotschild, 1973). Avtorja predstavi situacijo z dvopasovnim tunelom, ki vodi le v eno smer in kjer naletimo na zastoj. Leva kolona stagnira, medtem ko se desna sčasoma začne premikati, kar vnese v ljudi na levem pasu optimizem, da bo kmalu tudi njihov pas stekel. V kolikor se to upanje ne izpolni, bodo ljudje postali razočarani ter besni, kar jih lahko vodi v dejanja, ko bodo sami želeli odločati o svoji usodi. Ta dejanja so lahko tudi ilegalna in nevarna – denimo menjava pasu preko dvojne polne črte (Hirschman & Rotschild, 1973). Dokler razlike v dohodkovni neenakosti vlivajo v ljudi optimizem, da lahko tudi oni napredujejo, bo njen učinek pozitiven. Ko jih ta optimizem zapusti in so mnenja, da se jim godi krivica, bo dohodkovna neenakost percipirana negativno, saj jo bodo ljudje videli, kot da je določena skupina (neupravičeno) na boljšem (d'Hombres, Elia & Weber, 2012). Tu neposredno vlogo igra mobilnost znotraj države. V kolikor je dohodkovna neenakost visoka v državi, ki ima visoko stopnjo mobilnosti, kot jo imajo denimo ZDA, ljudje pričakujejo, da bodo tudi oni sčasoma lahko napredovali. V državi s šibko mobilnostjo, kar je npr. problematika evropski držav, so ljudje zaradi višje dohodkovne neenakosti demotivirani, saj ne pričakujejo, da je možno doseči višji nivo dohodka.

Dohodkovna neenakost na zdravje družbe vpliva na tri načine. Prvič z vplivoma absolutnega dohodka, kjer je odnos med povprečnim zdravjem ter družbo nasproten, kar pomeni, ceteris paribus, bolj neenake družbe so v povprečju tudi bolj nezdrave. Drugič vpliva relativni dohodek tam, kjer dohodkovna neenakost povzroči večji razmik med dohodki nekoga ter dohodki ostalih, s katerimi se določena oseba primerja. Velikost razmaka vodi v povečan stres ter frustracije v družbi. Tretjič preko kontekstualnega vpliva dohodkovne neenakosti, saj ob izdatnem zvišanju dohodkov najbogatejšega percentila, to vodi v t. i. onesnaževalne

posledice, ki negativno vplivajo na zdravje preostalih 99 % prebivalstva (Berkman, Glymour & Kawachi, 2014, str. 127).

Teorija pravi, da v bogatih družbah izboljšave v kakovosti socialnega življenja niso več asociirane z ekonomsko rastjo, temveč z nivojem dohodkovne neenakosti. Večja kot so razpotja med dohodkovnimi skupinami, večji je potencial za razvoj t. i. socialnih bolezni (Delhey & Dragolov, 2014), npr. mentalne bolezni ljudi, več nasilnih dejanj, ki rezultirajo v zapornih kaznih, več najstniških zanositev ter rojevanj, več debelosti in zlorabe drog (Pickett & Wilkinson, 2009). Ljudje, ki živijo v državah z večjo dohodkovno neenakostjo, gojijo nižjo stopnjo zaupanja, kar vodi v generalno slabše stanje družbe. To je značilno predvsem za bogate države. V revnejših državah prevladuje dejstvo, da to lahko vodi v socialne konflikte, ki delujejo destabilizacijo na socialno ter tudi politično pozicijo države, v kolikor so ljudje anksiozni, denimo do dejstva, da lahko izgubijo svoj trenutni socialni položaj (Delhey & Dragolov, 2014). Ljudje se lahko v primeru visoke dohodkovne neenakosti počutijo neenako obravnavani, da torej nimajo enakih možnosti za napredek in razvoj kot bogatejši, kar jih dostikrat vodi v iskanje kompenzacije za vsako ceno. To lahko vodi v kriminalna dejanja, ki so uperjena tako proti revnim kot tudi bogatim (Fajnzylber, Lederman & Loayza, 2002). Iz tega razloga bi lahko rekli, da enakost ni dobra zgolj in samo za revne, temveč tudi za bogate (Delhey & Dragolov, 2014). Navkljub temu dejstvu velja ideja, da bi morali biti revni načeloma podporniki redistribucije, saj se lahko tako hitreje povzpnejo po družbeni lestvici in bodo kmalu uživali sadove boljšega življenja. Seveda ostaja pomislek, da ne bodo želeli pomagati revnim v prihodnosti, torej ne bodo absolutni zagovorniki redistribucije danes, v kolikor bodo oni v prihodnosti bogati (Alesina, Di Tella & MacCulloch, 2004).

Višja dohodkovna neenakost povečuje tudi količino ter intenziteto kriminalnih dejanj. Avtorji so proučevali tudi učinek višje dohodkovne neenakosti na izobrazbo, kjer učinek ni enoznačen. Po eni strani bi moral spodbujati investicije v izobrazbo preko potencialnega višjega zaslužka zaradi višje stopnje pridobljene izobrazbe. Po drugi strani bi lahko ravno to zaviralo investicije, saj ljudje, ki so pri dnu dohodkovne distribucije enostavno nimajo sredstev, da bi jih namenili v ta segment (d'Hombres, Elia & Weber, 2012).

Pričakovani učinki neenakosti ter njenega zmanjšanja niso edini, ki imajo vpliv na blaginjo ljudi, temveč neposredno tudi redistribucija, ki to omogoča. Posredovanje redistribucijskih politik lahko povzroči, da se ljudje počutijo bolj zaščitene. Bogati se bodo morda ob tem počutili bolj radodarne, saj se bo višja dohodkovna neenakost znižala z davki ter izdatki, h čemur posredno tudi oni pripomorejo, torej imajo moralno in emocionalno korist. To pomeni, da ni zgolj dejanska neenakost tista, ki vpliva na ljudi, temveč tudi dejstvo, kako ljudje vidijo neenakost. Visoka stopnja redistribucije lahko zajame tudi na prvi pogled neopazno problematiko v družbi ter s tem posredno še izboljša zadovoljstvo ljudi (Hajdu & Hajdu, 2017). Tu se Kang in Rhee (2021) ne bi v celoti strinjala, saj menita da je tovrsten učinek zelo izrazit v državah, ki imajo visoko stopnjo izhodiščne dohodkovne neenakosti. V državah, ki so bolj enake na področju distribucije dohodka, ta sprememba nima znatnega

pomena. Omenita tudi dejstvo, da redistribucija nima zaznavnega učinka v razvitih državah, kjer se ljudje očitno dohodkovno neenakost percepirajo na pozitiven način. To seveda ne velja za revne države, kjer je dohodkovna neenakost perceptirana negativno, posledično jim redistribucija ustreza. Avtorja Kang in Rhee (2021) sta tako naredila na koncu analize dvojni sklep, in sicer da višja neenakost deluje izdatno distorzijsko na veselje in počutje v državah, ki imajo že izhodiščno visoko stopnjo neenakosti, medtem ko to ne velja za države z nizko neenakostjo.

Dejstvo je, da dohodkovna neenakost vodi tudi v materialno neenakost, posledično v socialne distorzije. Upravičeno lahko rečemo, da z dvigom gospodarskega stanja v neki državi ljudje upravičeno dvignejo tudi pričakovanja glede vprašanja enakosti (Pickett & Wilkinson, 2009). Če je neenakost visoka, se ljudje manjkrat opredelijo za vesele. Ta učinek je še precej bolj viden v Evropi kot v ZDA. Zanimivo je dejstvo, da so dejansko bogati v ZDA tisti, ki so nezadovoljni z dejstvom, da imajo visoko dohodkovno neenakost (Alesina, Di Tella & MacCulloch, 2004).

4 KAKO SE SPOPASTI S PROBLEMOM DOHODKOVNE NEENAKOSTI?

Neenakost je rezultat politik. To dejstvo zbuja upanje ter možnost, da se lahko učinkovito spopademo s problematiko dohodkovne neenakosti. Francija in Norveška sta članici OECD, držav, ki so se uspešno uprle trendu višanja dohodkovne neenakosti. Brazilija in države Latinske Amerike so uspešno znižale dohodkovno neenakost, četudi je ta še vedno zelo visoka. Skandinavske države imajo zelo visok nivo enakosti možnosti. Evropske države, ki zagotavljajo boljše zdravstvene sisteme, dosegajo veliko boljšo enakost v zdravju (Stiglitz, 2015). Fiskalne politike imajo opcijo, da ustvarjajo možnosti za tiste, ki sami te možnosti žal nimajo. Otroci, ki se rodijo deprivilegiranim družinam, so že izhodiščno v slabši začetni poziciji kot privilegirani. Posledično imajo te osebe tudi oteženo doseganje naravnega potenciala (Amaglobeli & Thevenot, 2022).

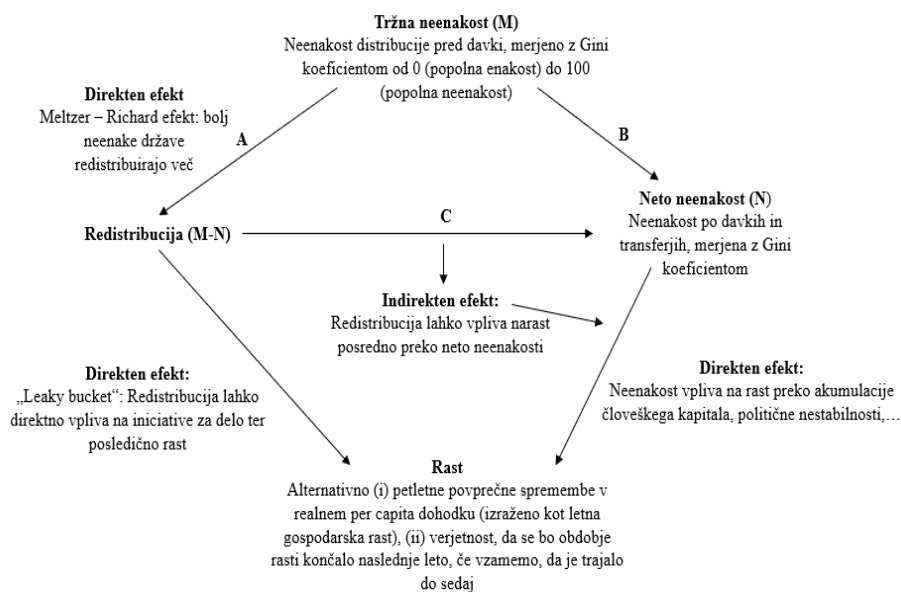
Že Hegel je opozarjal, da lahko z napačno redistribucijo resursov naredimo več škode kot dobrega, v ekstremnih primerih celo odpremo družbi pot v revščino (Capaldi & Lloyd, 2016, str. 90). V kolikor želimo to preprečiti, morajo biti politike aktivne in robustne. Usmerjene morajo biti v reševanje problematike revščine, okrepitve srednjega sloja ter rezanje presežkov na vrhu. Za primer uspešnih politik lahko vzamemo že znane, npr. večja podpora izobrazbi, tudi predšolski, višanje minimalne plače, dajanje večje pravice delavcem na delovnih mestih, bolj učinkovito vključevanje družbe ter zakoni, ki ostro nastopajo proti diskriminaciji, boljše regulacije finančnih sektorjev, sestava in upoštevanje kakovostnejše zakonodaje (Milanović, 2016; Stiglitz, 2015).

V kolikor se želimo spopasti z neenakostjo, morajo politike naslavljeni tako dohodke pred davki in transferji oz. tržno neenakost, kot tudi razpoložljiv dohodek, ki ljudem ostane po

redistribuciji oz. neto neenakost. Države, ki imajo visoko izhodiščno tržno neenakost, imajo podobno sliko tudi pri neto neenakosti. Ne glede na to države, ki zapravijo več za socialne vidike ter imajo bolj redistributivne davčne sisteme, beležijo nižjo neenakost, četudi je to izjemno kompleksna tema (Amaglobeli & Thevenot, 2022; Gründler & Scheuermeyer, 2015, 2018), česar se zavedajo tudi Berg, Ostry in Tsangarides (2014) ter Berg, Ostry, Tsangarides in Yakhshilikov (2018)

Na sliki 7 so povzete glavne interrelacije med neenakostjo, redistribucijo ter rastjo v shemi, ki so jo predstavili Berg, Ostry in Tsangarides (2014) ter Berg, Ostry, Tsangarides in Yakhshilikov (2018). Tržna neenakost je izhodišče analize. Linija A prikazuje direkten vpliv tržne neenakosti, kjer se pričakuje, da bodo bolj neenake države redistribuirale več, saj si ljudje želijo bolj enake družbe. Ko tržno neenakost znižamo za redistribucijo (linija A in linija C), dobimo neto neenakost. Redistribucija ima lahko neposreden in posreden vpliv na gospodarsko rast. Neposredno lahko vpliva preko pojava, ki ga imenujemo luknjasto vedro (angl. leaky bucket) – spodbuja iniciative za delo ter posledično rast. Indirektno, kar je tudi njena ključna naloga, vpliva na način, da niža izhodiščno tržno neenakost, kar ima dalje vplive na gospodarsko rast. Neenakost ima neposreden vpliv na rast denimo preko akumulacije človeškega kapitala in vpliva na politično (ne)stabilnost. Vsi prej omenjeni faktorji vplivajo na končno spremenljivko tega diagrama – gospodarsko rast, na katero gledajo avtorji iz dveh vidikov. Prvi so petletne povprečne spremembe v realnem per capita dohodku (kar se izraža kot letna gospodarska rast). Drugi vidik se nanaša na verjetnost, da se bo obdobje rasti končalo naslednje leto, če predpostavimo, da je trajalo do sedaj (Berg, Ostry & Tsangarides, 2014; Berg, Ostry, Tsangarides & Yakhshilikov, 2018).

Slika 7: Interrelacije med neenakostjo, redistribucijo in rastjo



Vir: Prirejeno po Berg, Ostry & Tsangarides (2014) in Berg, Ostry, Tsangarides & Yakhshilikov (2018).

Berg, Ostry in Tsangarides (2014) so v svoji analizi izračunali, da je neposreden vpliv redistribucije skoraj ničen, vendar nekoliko pozitiven. Izpostavijo dejstvo, da je ključ redistribucije v posrednem vplivu na rast, preko nižanja neenakosti. Doerrenberg in Peichl (2014) sta denimo v svoji analizi ugotovila, da se pričakuje upad neenakosti za 0,3 %, če se vladni izdatki dvignejo za 1 %. Rast je dejansko izredno krhka, torej ni nujno, da bo dolgotrajna. Prav redistribucija je tista, ki jo lahko stabilizira (Acosta-Ormaechea, Komatsuzaki & Correa-Caro, 2017).

Gründler in Scheuermeyer (2015, 2018) sta sprva skeptična do redistribucije, saj sta mnenja da lahko negativno vpliva na rast preko nižjih investicij in povečane rodnosti. Vendar, ko pa jo kombiniramo skupaj z nižjo neenakostjo, postane vpliv redistribucije statistično neznačilen in celo pozitiven. Poudarita, da učinek neenakosti ter redistribucije ni enoznačen ter enak za vse države.

Dabla-Norris, Kochhar, Ricka, Suphaphiphat in Tsounta (2015) opozorijo, da mora vsaka država skrbno narediti analizo svojega makroekonomskega okolja ter najti najboljše načine ter vzvode za spopad z neenakostjo. Učinek redistribucije je koristen za rast predvsem v revnih ter srednje bogatih državah, v katerih je učinek neenakosti izdatno negativen. To za bogate države ne velja (Gründler & Scheuermeyer, 2015, 2018). Podobno tudi Dabla-Norris, Kochhar, Ricka, Suphaphiphat in Tsounta (2015) pravijo, da pozitivni vplivi redistribucije omogočajo vsem boljše ter bolj enake možnosti. To deluje blagodejno predvsem za gospodinjstva z nižjimi dohodki. Ta skupni učinek sčasoma premaga nekoliko negativne direktne učinke na iniciative.

Redistribucijo lahko ločimo v dva segmenta, in sicer preddistribucijo, kamor so vštete politike, katere so usmerjene v zagotavljanje višje izobrazbe, boljše kakovost storitev v izobraževalnem sektorju, boljše zdravstvene storitve, izboljšavo osnovne infrastrukture ter spodbujanje aktivnih politik na področju trga dela. Drugi segment pa je redistribucija, ki se pojavi po tem, ko so dohodki že razdeljeni ter so šli že skozi proces preddistribucije. Politike redistribucije so usmerjene v socialno varnost in asistenco, indirektno ter progresivno obdavčitev dohodka ter denimo obdavčitev dediščine (Amaglobeli & Thevenot, 2022; Sayeh, 2022).

Bolj neenake družbe imajo manj izobraženo populacijo ter višje stopnje rodnosti, kar negativno vpliva na rast. V kolikor namenimo več javnih izdatkov za šolstvo, lahko izničujemo negativne učinke neenakosti, kar je skladno z mnenjem Amaglobeli in Thevenot (2022). V svetu, kjer so tehnološke spremembe vsakodnevni pojav in imamo stalno mehanizacijo del, je nujen dvig sposobnosti delavcev, kar učinkovito preprečuje povečevanje dohodkovne neenakosti. Ta dvig sposobnosti lahko dosežemo preko izboljšave kakovosti izobraževalnega sistema ter denimo preko odprave finančnih ovir do izobrazbe na višjih stopnjah (Dabla-Norris, Kochhar, Ricka, Suphaphiphat & Tsounta, 2015).

Pričakovano dejstvo, da družbe, ki so bolj neenake, bolj težijo k redistribuciji v svojih analizah Gründler in Scheuermeyer (2015, 2018) ovržeta. Pokažeta, da je korelacija med omenjenima spremenljivkama zgolj 21 % (Gründler & Scheuermeyer, 2015). Fiskalna politika igra kritično vlogo v zagotavljanju makrofinančne stabilnosti, s čimer lahko zavira oz. minimizira krize, ki disproporcionalno prizadenejo neprivilegirane člane družbe. Istočasno lahko s svojimi ukrepi dvigne dohodkovne deleže revnega in srednjega sloja, torej pomaga tudi rasti (Dabla-Norris, Kochhar, Ricka, Suphaphiphat & Tsounta, 2015).

Za izboljšavo življenjskega standarda neke družbe v določeni državi morata biti promovirani ne le enakost, temveč tudi učinkovitost. Cilji rasti in dohodkovne enakosti so raje komplementarni kot izključevalni. Reforme, ki so usmerjene v zvišanje življenjskih standardov, lahko tudi vplivajo na distribucijo dohodka. Ključna je agenda, ki bo v svojem osrčju imela idejo dirke proti vrhu, ne proti dnu, kar pomeni, da se bo spodbujalo inovacije, lajšanje produktnih regulacij, ki zavirajo konkurenco, ter generalno poskrbelo da vse izboljšave in napredki dobro vplivajo na vse, ne le na bogate (Dabla-Norris, Kochhar, Ricka, Suphaphiphat & Tsounta, 2015).

SKLEP

Prispevek tega diplomskega dela je v celostnem pregledu problematike dohodkovne neenakosti, ki združuje pretekle trende dohodkovne neenakosti, teoretično argumentativen vidik problematike, empirične študije ekonomskih in socialnih posledic obravnavane problematike ter načine za spopadanje s proučevano problematiko.

Izhodiščno sem si zastavil štiri hipoteze, ki so me vodile skozi pisanje diplomskega dela, sedaj jih lahko tudi ovrednotim. Na podlagi vsebine prvega poglavja lahko prvo hipotezo (*»Dohodkovna neenakost narašča«*) potrdim. Na podlagi vsebine drugega ter tretjega poglavja lahko drugo hipotezo (*»Dohodkovna neenakost je do določene stopnje zaželeno«*) delno potrdim, saj je težko oz. praktično nemogoče določiti optimalno (magično) mejo dohodkovne neenakosti, ki bi bila za vse najboljša. V kolikor bi tovrstno objektivno mejo našli, je tu vselej prisoten faktor subjektivnosti. Vsaka družba ima svoje preference glede dohodkovne neenakosti. Popolna enakost izidov ni absolutno stanje, zato sklepam, da je določena stopnja dohodkovne neenakosti zaželena ter nujno potrebna. Na podlagi vsebine tretjega poglavja lahko tretjo hipotezo (*»Dohodkovna neenakost negativno vpliva na gospodarsko rast«*) delno potrdim. Države so si med seboj različne. V bogatih državah višja dohodkovna neenakost vodi celo do višje rasti, kar ne velja za revnejše države. Na podlagi vsebine četrtega poglavja lahko četrto hipotezo (*»Ustrezne politike redistribucije lahko zavirajo dohodkovno neenakost«*) potrdim. Redistribucija se je, v kolikor je usmerjena v pravilne sfere, izkazala za učinkovito v spopadu z dohodkovno neenakostjo. Ključno je predvsem dejstvo, da redistribucija pomaga tistim na dnu dohodkovne distribucije na način, da jih spodbuja k razvoju in napredku.

Z diplomskim delom sem raziskal in odgovoril na svoje raziskovalno vprašanje. Vprašanje dohodkovne neenakosti je daleč od rešenega. Mnogo je še odprtih možnosti za raziskovanje, in sicer tako na področju vpliva dohodkovne neenakosti na ekonomsko, socialno ter politično stanje v državi kot tudi pri vprašanju redistribucijskih politik, kot učinkovitega orodja za spopad s problematiko dohodkovne neenakosti.

LITERATURA IN VIRI

1. Acosta-Ormaechea, S., Komatsuzaki, T. & Correa-Caro, C. (2017). IMF. *Fiscal Reforms, Long-term Growth and Income Inequality*. Pridobljeno 26. maja 2022 iz <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/WP/2017/wp17145.ashx>
2. Alesina, A. & Rodrik, D. (1994). Distributive Politics and Economic Growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 109(2), 465–490. <https://doi.org/10.2307/2118470>
3. Alesina, A., di Tella, R. & MacCulloch, R. (2004). Inequality and happiness: are Europeans and Americans different? *Journal of Public Economics*, 88(9/10), 2009–2042. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2003.07.006>
4. Amaglobeli, D. & Thevenot, C. (2022, marec). IMF. *Tackling Inequality on All Fronts*. Pridobljeno 26. maja 2022 iz <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2022/03/Tackling-inequality-on-all-fronts-Amaglobeli-Thevenot>
5. Attanasio, O., Hurst, E. & Pistaferri, L. (2012). *The Evolution of Income, Consumption, and Leisure Inequality in The US, 1980-2010*. NBER Working Papers 17982. <https://doi.org/10.3386/w17982>
6. Azerrad, D. & Hederman Jr., R. S. (2012). The Heritage Foundation. *Defending the Dream: Why Income Inequality Doesn't Threaten Opportunity*. Pridobljeno 26. maja 2022 iz http://thf_media.s3.amazonaws.com/2012/pdf/SR119.pdf
7. Barro, R. J. (2000). Inequality and Growth in a Panel of Countries. *Journal of Economic Growth*, 5(1), 5–32. <https://doi.org/10.1023/a:1009850119329>
8. Berg, A., Ostry, J. D. & Zettelmeyer, J. (2012). What makes growth sustained? *Journal of Development Economics*, 98(2), 149–166. <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2011.08.002>
9. Berg, A., Ostry, J. & Tsangarides, C. (2014). Redistribution, Inequality, and Growth. *Staff Discussion Notes*, 14(02), 1. <https://doi.org/10.5089/9781484352076.006>
10. Berg, A., Ostry, J. D., Tsangarides, C. G. & Yakhshilikov, Y. (2018). Redistribution, inequality, and growth: new evidence. *Journal of Economic Growth*, 23(3), 259–305. <https://doi.org/10.1007/s10887-017-9150-2>
11. Berkman, L. F., Glymour, M. M. & Kawachi, I. (2014). *Social Epidemiology* (2. izd.) [E-knjiga]. Oxford: Oxford University Press.
12. Breunig, R. & Majeed, O. (2020). Inequality, poverty and economic growth. *International Economics*, 161, 83–99. <https://doi.org/10.1016/j.inteco.2019.11.005>
13. Capaldi, N. & Lloyd, G. (2016). *Liberty and Equality in Political Economy*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781784712532>

14. Castelló-Climent, A. (2010). Inequality and growth in advanced economies: an empirical investigation. *The Journal of Economic Inequality*, 8(3), 293–321. <https://doi.org/10.1007/s10888-010-9133-4>
15. Chancel, L., Piketty, T., Saez, E. & Zucman, G. (2022). World Inequality Lab. *World Inequality Report*. Pridobljeno 26. maja 2022, iz https://wir2022.wid.world/website/uploads/2022/03/0098-21_WIL_RIM_RAPPORT_A4.pdf
16. Cingano, F. (2014). Trends in Income Inequality and its Impact on Economic Growth. *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*. <https://doi.org/10.1787/5jxrjncwxv6j-en>
17. Clarke, G. R. G. (1992). More evidence on income distribution and growth. *Policy Research Working Paper*, 1094. Pridobljeno 26. maja 2022 iz <https://ideas.repec.org/p/wbk/wbrwps/1064.html>
18. Cole, J. H. (2008). Milton Friedman on Income Inequality. *Journal of Markets & Morality*, 11(2), 239–253.
19. Corak, M. (2016). ‘Inequality is the root of social evil,’ or Maybe Not? Two Stories about Inequality and Public Policy. *Canadian Public Policy*, 42(4), 367–414. <https://doi.org/10.3138/cpp.2016-056>
20. Cordoba, J. C. & Verdier, G. (2007). Lucas vs. Lucas: On Inequality and Growth. *IMF Working Papers*, 07(17), 1. <https://doi.org/10.5089/9781451865813.001>
21. D’Hombres, B., Elia, L. & Weber, A. (2012). Literature review on income inequality and the effects on social outcomes. *ResearchGate*. Pridobljeno 26. maja 2022 iz https://www.researchgate.net/profile/Beatrice-Dhombres/publication/303709121_Literature_review_on_income_inequality_and_the_effects_on_social_outcomes/links/574ef3dd08aeb3269ef0cd7d/Literature-review-on-income-inequality-and-the-effects-on-social-outcomes.pdf
22. Dabla-Norris, E., Kochhar, K., Ricka, F., Suphaphiphat, N. & Tsounta, E. (2015). Causes and Consequences of Income Inequality: A Global Perspective. *Staff Discussion Notes*, 15(13), 1. <https://doi.org/10.5089/9781513555188.006>
23. Deininger, K. & Squire, L. (1998). New ways of looking at old issues: inequality and growth. *Journal of Development Economics*, 57(2), 259–287. [https://doi.org/10.1016/s0304-3878\(98\)00099-6](https://doi.org/10.1016/s0304-3878(98)00099-6)
24. Delhey, J. & Dragolov, G. (2014). Why Inequality Makes Europeans Less Happy: The Role of Distrust, Status Anxiety, and Perceived Conflict. *European Sociological Review*, 30(2), 151–165. <https://doi.org/10.1093/esr/jct033>
25. Doerrenberg, P. & Peichl, A. (2014). The impact of redistributive policies on inequality in OECD countries. *Applied Economics*, 46(17), 2066–2086. <https://doi.org/10.1080/00036846.2014.892202>
26. Easterly, W. (2007). Inequality does cause underdevelopment: Insights from a new instrument. *Journal of Development Economics*, 84(2), 755–776. <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2006.11.002>
27. Fajnzylber, P., Lederman, D. & Loayza, N. (2002). Inequality and Violent Crime. *The Journal of Law and Economics*, 45(1), 1–39. <https://doi.org/10.1086/338347>

28. Fawaz, F., Rahnama, M. & Valcarcel, V. J. (2014). A refinement of the relationship between economic growth and income inequality. *Applied Economics*, 46(27), 3351–3361. <https://doi.org/10.1080/00036846.2014.929624>
29. Forbes, K. J. (2000). A Reassessment of the Relationship Between Inequality and Growth. *American Economic Review*, 90(4), 869–887. <https://doi.org/10.1257/aer.90.4.869>
30. World Population Review. (2022). *GDP Ranked by Country 2022*. Pridobljeno 12. junija 2022 iz <https://worldpopulationreview.com/countries/countries-by-gdp>
31. Geloso, V. & Horwitz, S. (2017). Inequality: First, Do No Harm. *The Independent Review*, 22(1), 121–134.
32. Gründler, K. & Scheuermeyer, P. (2015). Income inequality, economic growth, and the effect of redistribution. *Würzburg Economic Papers*, 95. Pridobljeno 26. maja 2022 iz <http://hdl.handle.net/10419/114736>
33. Gründler, K. & Scheuermeyer, P. (2018). Growth effects of inequality and redistribution: What are the transmission channels? *Journal of Macroeconomics*, 55, 293–313. <https://doi.org/10.1016/j.jmacro.2017.12.001>
34. Hajdu, T., & Hajdu, G. (2014). Reduction of Income Inequality and Subjective Well-Being in Europe. *Economics: The Open-Access, Open-Assessment E-Journal*, 8(2014-35), 1.
35. Hassett, K. & Mathur, A. (2012). A new measure of consumption inequality. *AEI Economic Studies*. Pridobljeno 26. maja 2022 iz <https://ssrn.com/abstract=2212998>
36. Hirschman, A. O. & Rothschild, M. (1973). The Changing Tolerance for Income Inequality in the Course of Economic Development. *The Quarterly Journal of Economics*, 87(4), 544-566. <https://doi.org/10.2307/1882024>
37. Iyke, B. N. & Hyo, S. Y. (2017). Income inequality and growth: new insights from Italy. *Economia Internazionale/International Economics*, 70(4), 419 – 442.
38. Kang, H. & Rhee, D. (2021). Does Income (Re)distribution Matter for Subjective Well-being? Evidence from Cross-country Panel Data. *Social Science Quarterly*, 102(2), 706–721. <https://doi.org/10.1111/ssqu.12943>
39. Keefer, P. & Knack, S. (2002). Polarization, Politics and Property Rights: Links Between Inequality and Growth. *Public Choice*, 111(1/2), 127–154. <https://doi.org/10.1023/a:1015168000336>
40. Kim, J. H. (2015). A Study on the Effect of Financial Inclusion on the Relationship Between Income Inequality and Economic Growth. *Emerging Markets Finance and Trade*, 52(2), 498–512. <https://doi.org/10.1080/1540496x.2016.1110467>
41. Knowles, S. (2005). Inequality and Economic Growth: The Empirical Relationship Reconsidered in the Light of Comparable Data. *Journal of Development Studies*, 41(1), 135–159. <https://doi.org/10.1080/0022038042000276590>
42. Li, H. & Zou, H. (1998). Income Inequality is not Harmful for Growth: Theory and Evidence. *Review of Development Economics*, 2(3), 318–334. <https://doi.org/10.1111/1467-9361.00045>

43. Lucas Jr., R. E. (2004). The Industrial Revolution: Past and Future. *Economic Education Bulletin*, 44(8).
44. Majeed, M. T. (2016). Economic Growth and Income Inequality Nexus: An Empirical Analysis for Pakistan. *Kashmir Economic Review*, 25(1).
45. Malinen, T. (2012). Estimating the long-run relationship between income inequality and economic development. *Empirical Economics*, 42(1), 209–233. <https://doi.org/10.1007/s00181-010-0432-1>
46. Mankiw, N. G. (2013). Defending the One Percent. *Journal of Economic Perspectives*, 27(3), 21–34. <https://doi.org/10.1257/jep.27.3.21>
47. Milanović, B. (2016). *Global inequality : a new approach for the age of globalization*. Cambridge, Massachusetts: The Belknap Press of Harvard University Press.
48. Milanović, B. & van der Weide, R. (2014). Inequality is Bad for Growth of the Poor (but Not for That of the Rich). *The World Bank Economic Review*, 32(3), 507–530. <https://doi.org/10.1093/wber/lhy023>
49. Muinelo-Gallo, L. & Roca-Sagalés, O. (2013). Joint determinants of fiscal policy, income inequality and economic growth. *Economic Modelling*, 30, 814–824. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2012.11.009>
- OECD. (2020). *Income Distribution Database* [Dataset]. Pridobljeno 26. maja 2022 iz <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=IDD>
50. Partridge, M. D. (1997). Is Inequality Harmful for Growth? Comment. *The American Economic Review*, 87(5), 1019–1032.
51. Perotti, R. (1992). Income Distribution, Politics, and Growth. *The American Economic Review*, 82(2), 311–316.
52. Perotti, R. (1996). Growth, income distribution, and democracy: What the data say. *Journal of Economic Growth*, 1(2), 149–187. <https://doi.org/10.1007/bf00138861>
53. Persson, T. & Tabellini, G. (1994). Is Inequality Harmful for Growth? Theory and Evidence. *American Economic Review*, 84(3), 600–621. <https://doi.org/10.3386/w3599>
54. Peterson, E. (2017). Is Economic Inequality Really a Problem? A Review of the Arguments. *Social Sciences*, 6(4), 147. <https://doi.org/10.3390/socsci6040147>
55. Sayeh, A. M. (2022, 28. april). IMF. *Inequality and Macro Policy*. Pridobljeno 26. maja 2022 iz <https://www.imf.org/en/News/Articles/2022/04/28/sp042822-inequality-and-macro-policy-dmd-sayeh>
56. Stiglitz, J. E. (2014, 27. junij). Inequality Is Not Inevitable [Komentar na članek “The Great Divide”]. *New York Times*. Pridobljeno 26. maja 2022 iz <http://www.garyvollbracht.com/wp-content/uploads/14.06.29NYT-Inequality-Is-Not-Inevitable.pdf>
57. Stiglitz, J. E. (2015). The Price of Inequality: How Today’s Divided Society Endangers our Future. *Sustainable Humanity, Sustainable Nature: Our Responsibility*, 379–399. <https://doi.org/10.7916/d8-96ed-6058>
58. Trump, K. S. (2020). When and why is economic inequality seen as fair. *Current Opinion in Behavioral Sciences*, 34, 46–51. <https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2019.12.001>

59. WID - Wealth and Income Database. (2021). *Wealth and Income Database* [Dataset]. Pridobljeno 26. maja 2022 iz <https://wid.world/data/>
60. Pickett, K. E. & Wilkinson, R. G. (2009). Income Inequality and Social Dysfunction. *Annual Review of Sociology*, 35, 493–511.
61. Winship, S. (2014, 13. junij). Economics21. *Should We Care About Rising Income Inequality?* Pridobljeno 6. maja 2022 iz <https://economics21.org/html/should-we-care-about-rising-income-inequality-992.html>